

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.
Budapest, VI. Váczi körút 23
hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—
Félévre 4 »—
Negyedévre 2 »—
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom: Kérhet-e más hitközség is külön temetőt?
— Sabbatai Zevi. Tárcazacikk. — Spekula-
ció a Sulchan-Aruchechal. — Eljön a vjz-
szafizetés napja. Szabolcsi Miksától. — Elő-
fizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai
hírek. — Külföldi hírek. — Még egyszer a
váczi »Nyilatkozat«. Pollák Fülöp, török-
becsei rabbitól. — Hirdetések.

JELIGÉNK:

Nem e g y atyánk van-e mindnyájunknak,
Nem e g y Isten teremtett-e bennünket,
Miért cselekednék hát hűtlenül a testvér,
testvére ellen!

Malachi 2. f. 10. v

Kérhet-e más orthodox hitköz- ség is külön temetőt ?

Csáky szalmája feliratú, lapunk multheti vezér-
cikkére vonatkozólag **illetékes** helyről a követ-
kezők közzétételére kérnek fel bennünket:

Hogy a vallás és közoktatásügyi miniszter
ur ő nagyméltósága a fővárosi közigazgatási bi-
zottság határozatának ellenére megengedte a
pesti autonom orthodox izraelita hitközségnek,
hogy tagjait az általa már több évvel ezelőtt
temető számára vásárolt mezőségbe temethesse,
nem bizonyíthat sem ammellett, hogy ő excellen-
ciája az általa ismételve hangoztatott, az izra-
elita felekezetben fentartandó **adminisztratív
egység** szükségességének elvétől eltántorodott
volna, sem ammellett — mit az Egyenlőség jeles
vezércikkirója nem említett ugyan, de a mi-
lől mégis tán sokan tartanak — hogy t. i. a
kultuszminiszterium határozata mintegy felbáto-
ritása más orthodox hitközségeknek, melyek ed-
dig a kongresszusi hitközségekkel közösen tar-
tották fenn a Chevra-Kadisáht és közösen temet-
keztek, — hogy most szintén külön Chevra-Kadisah
alakíthatását és külön temető berendezhetését
kérjék.

A vallás és közoktatásügyi miniszter ur ő

excellenciája két oknál fogva engedte meg a
pesti orthodox hitközségnek a külön temetőt.

Először, mert ennek a községnek már *évek
előtt* alakult, és a miniszterium által *helybenba-
gyoit* alapszabályokkal ellátott Chevra-Kadisáhja
van. Ezen alapszabályokban világosan ki van
mondva, hogy e Chevra-Kadisáhnak joga van
külön temetőt fentartani, minélfogva inkább
azon lehet csodálkozni, hogy mindeddig ezen jog
tőle megtagadtatott, semmint azon, hogy most
neki megadatott.

Másodszor: ezt a Chevra Kadisáht a pesti
izr. orthodox hitközség tagjai azért alakították,
mert az izraelita nagy hitközség Chevra Kadi-
sáhja őket tagukul csak úgy akarta befogadni,
ha egyszersmind tagjai lesznek az ő hitközsé-
güknek is. Az orthodoxok ebben lelkiismereti
kényszert láttak, mert elveik szerint kongresszusi
alapokon álló hitközséget nekik támogatniok
nem szabad, és ezért azt kérték a Chevra Ka-
disáhtól, hogy alapszabályait oly értelemben
másitaná meg, hogy a Chevra Kadisáhnak tagja
az is lehessen, ki az orthodox hitközség köte-
lékébe tartozik.

Mert az orthodox hitközség is át van hat-
va a tudattól, hogy a Chevra Kadisah a legna-
gyobb dicséretet érdemlő, ritka humanus és jó-
tékony tevékenységet fejt ki. A kongresszusi

hitközség azonban a kért alapszabályváltoztatást megtagadta, mire, mint említve volt, az orthodox hitközség tagjai külön Chevra Kadisáht alapítottak maguknak, melyet az akkori kormány helyben hagyott, de a mely működését, mindaddig, míg a külön temető tőle megtagadtatott, meg nem kezdhetette.

Oly községek tehát, hol tagjai lehetnek a Chevra Kadisáhnak úgy orthodoxok, mint kongresszusi pártiak, *nem következtelhetnek* a pesti esetből, mely ő nagyméltóságának, a kultuszminister urnak csak jogszeretetről tesz tanúbizonyságot, de nem arról, hogy ellentétbe jutott az általa eddig hangoztatott elvekkel.

*

Tagadhatatlan, sok a megnyugtató az előkelő helyről vett nyilatkozatban, és különös meglepéssel vesszük azt a biztosítást, hogy a pesti autonom orthodox izraelita hitközség saját külön temetőjében sirját nem találja egységünk azon kis maradéka, melyet még eddig el nem prédáltunk.

Hogy mi vezette a pesti izraelita hitközséget akkor, midőn az orthodox hitközségnek az alapszabályok megváltoztatására vonatkozó kérésének engedni nem akart, azt ismételve megbeszélés tárgyává tettük e

helyen. A nagy hitközség, mely a Chevra-Kadisáhhval együtt közel *négyszáz ezer* frtot költ évenként zsidó iskolai, kultusz- és jótékony czélokra, nem ismeri el az orthodox hitközség létesítésének szükségét, annál kevésbé, mert épen a pesti izraelita hitközség az, mely hívei vallásos szükségleteinek kielégítése körül a képzelhető *legnagyobb toleranciát* gyakorolja. A dohány-utczai nagy templom mellett fentartja a konzervatívok számára a rombach-utczai zsinagógát, a még orthodoxabb gondolkodásúak számára a »Sasz-Chevra« intézményét ápolja, és ugyan e hitközség aegise alatt áll a lengyelek imaháza is, mely tulszárnyalja a legorthodoxabb orthodoxiát is, — ilyen község mellett, miért kellett egy külön orthodox hitközséget életbehívni? Ez fáj a nagy hitközség vezetőinek és ezért nem akarják koncedálni soha, hogy az orthodox hitközségnek a fővárosban léteznie kell, róla tudomást ezért nem akarnak venni.

Rettegünk különben azoktól a zavaroktól, miket a két Chevra Kadisah és a két temető előidézhet. Az orthodoxok Chevra Kadisahja nem akarja, de nem is győzné segíteni a Chevra Kadisahra szorult orthodox szegényeket és betegeket. Eddig a Chevra Kadisah megkülönböztetés nélkül árasztotta malasztját a rászorult nyomorultakra, és ezek nagy része — valljuk be — épen orthodoxok, kiknek érdekében maga *Reich* Ignác is számtalanszor fordult a Chevrához. Mi történik

Sabbatai Zevi.

(Folytatás.)

Méltatlanul viselkedett ekkor *Benvenisti* Chajim rabbi (szül. 1603; megh. 1673), ki jelentékeny talmudista és igen tudós ember volt; irodalmi ellenlábasa lévén de la Papának, nemcsak türte ennek elüzetését, de épen Sabbatai Zevire bizatta a megüresedett állást

Kezdetben aggálylallyal fogadta a messiásságot, de utóbb ő is hitt benne és tekintélyével még jobban elbődította a tömeget.

Szabbatai a népet vérszomjas fanatizmusra ösztökölt. Penia Chajim, dussgazdag szmyrnai polgár, ki Benvenisti Chajimot erősen támogatta, állhatatosan tagadta a messiás megérkeztét, és ezért a tömeg a zsinagógában reátámadt és kicsi hijján megölte.

Sabbatai Zevi, a jámborság állítólagos tökélye meghagyta, hogy törjek fel a zsinagógát, hová a gonosz eretnek elrejtőzött.

De Penia leányait is elragadta a mámor, ők is göresökbe estek és jósolni kezdtek, és utóvégre is az atyja kénytelen volt engedni. Sabbatai egyedül uralkodott a szmyrnai községben, melynek tagjait kénye kedve szerint vezethette jóra-rosszra.

Ebben a hangulatban, mely néhány hónapig tartott, a szmyrnai zsidók nem féltek a török kadiktól; ha ezek utját állták az üzelmeknek, dus ajándékokkal megvesztegették őket.

A szmyrnai zsidó negyedben történt dolgok mind nagyobb feltűnést keltettek. A környékbeli kisázsiai községekből számosan kíváncsiságból odamentek és tanui lettek a szmyrnai jeleneteknek; odahaza aztán tulzott elbeszéléseikkel, miket a messiás csodetteiről terjesztettek, növelték a mámort. *Primo* Samuel, a titkár, gondoskodott róla, hogy a külföldi zsidók nagy-szerű híreket kapjanak a messiásról.

Ghazati Nathan ugyanezt tette Palesztinában, honnan leveleket irogatott, és *Raphael* Sabbatai és *Bloch* Mathatia, a vándorproféták, bámulattal tölték el hallgatóikat az uj megváltó iránt.

De keresztények is gondoskodtak a hírek terjesztéséről.

A rezidensek, az angol és holland kereskedő házak titkárai és az evang. papok tudósításokat küldtek a Szmyrnában történőkről, gunyolták ugyan a zsidók badarságát, de nem menekülhettek egészen a hiszékenység érzetétől. Hiszen saját szemeikkel láthatták a proféta férfiakat és nőket, kik Sabbatai Zevit hirdették az igaz megváltó gyanánt.

Az europai főbb tőzsdéken Sabbatai Zevi szerepléséről, mint valami nagy eseményről szóltak, és lesték a Szmyrnából vagy Konstantinápolyból érkező uj híreket. A zsidók eleinte mintegy el voltak kábulva; hát csakugyan megvalósulna a régen táplált remény, hogy egykor vége lesz Izrael szegényének és elnyoma-

már most, ha a Chevra azt találja mondani ezeknek: orthodoxok forduljanak az orthodox Chevra Kadisához, szegény orthodox betegeket az orthodoxok gyógyíttassák, orthodox szűkölködőket az orthodoxok támogassák és szegény orthodox halottakat az orthodoxok temessék ingyen? Mert ilyen Chevra féle intéciónak nem csak jogai vannak ám, hanem kötelességei is. A nagy Chevra Kadisah ezt tenni nem fogja, és vétkeznek Isten és ember ellen, ha tenné, annyi azonban bizonyos, hogy halommá döntené az orthodoxoknak Chevra Kadisáhjuk körül elért összes eredményeit, ha csak két hónapig is akarna ilyen repes-
saliakkal élni.

Spekuláció a Sulchan Aruchchal.

Történt 1887. évi január hóban, hogy Basel városából a szélrózsa minden irányában küldözgettek egy prospektust, melyen e cím diszlett: Sulchan Aruch, terített asztal; magyarázatokkal és megjegyzésekkel ellátott fordítása a zsidóság rituale- és törvénykönyvének. Valami *Marugg* István szerepelt, mint kiadó, a ki a chef du Bureau national címmel pompázott; a fordítást állítólag a Theologoumenon-egylet végezte, melynek elnöke valami dr. *Pavly* János volt, ki, mint a prospektus bizonyította, Németország és

tásának, hogy ismét dicsőségesen visszatér honába? Nem esoda, ha majdnem mindenütt ismétlődtek a szmyrnai jelenetek. Hiszékenység, melylyel minden hirt megczáfolhatatlan igazság gyanánt fogadtak, rajongó várakozás, önkínzás és bőkezű jótékonyág, prófétai jóslások mind gyakoriabbakká lettek.

Konstantinápolyban, *Suriel* Mózes, egy ősz kabbalista, egyszerre énekelni kezdett, ugrált, mint a gyermek, és mintha betegség gyötörte volna földrerogyott hangosan hirdetve a Szohar nyelvén, hogy szmyrnai Sabbatai az igaz messiás, ki nemsokára végét veti Izrael száműzetésének.

Elba szigetén, *Portoferrajoban* egy zsidó szabóthasonló prófétai ihlet fogott el, halott gyanánt feküdt a földön, majd meg sirva-kaczagva beszélt a közelgő megváltásról, Sabbatai Zevi menyei és földi hatalmáról.

Ily eseményeket, melyek a képzelődések ragályossága által magyarázhatók, túlozva és kiczifrázva beszéltek tovább és terjesztettek. Mindenütt találtak embereket, kik nagyon is hajlandók voltak arra, hogy a legbada-
rabb dolgokat elhiggyék.

Nemcsak a buta tömeg, hanem majdnem mind a rabbi, sőt bölcsészeti-
müvelt emberek is áldozataivá lettek a hiszékenységnek. A mindenütt felburjánzó kabbala okozta ezt a hiszékenységet. Hiszen a karaitákat is elfogta a kabbalista mámor, holott elvben

Angolország legelőkelőbb szaktekintélyeinek közreműködése mellett végzi majd feladatát.

A kiadó azt is fogadta, hogy nem lesz a fordításban helytelenség, mit tudatlanság, vagy a zsidóság iránti gyűlölet, vagy rokonszenv okozhatna.

Mindenféle körülmények azonban nagyon gyánús színben tüntették fel ezt az állítólag tisztán tudományos vállalatot, és minthogy azok a zsidók is felhívtak előfizetésre, kik a »Sulchan Aruchot nem olvashatják eredetiben« a berlini »Jüdische Presse« egy munkatársa felkereste *Marugg* uramat, hogy értesítést kérjen dr. *Pavly* személye és a Theologoumenon-egylet felől.

Ekkor aztán kitűnt, hogy *Marugg* ur, a chef du Bureau national, egy düledező házikóban mint állás-közvetítő tengeti életét, hogy nem ismeri dr. *Pavly*t, sem ennek munkatársait, habár előbbivel egy százezer frankról szóló szerződést kötött, melyet eredetiben meg is mutatott. — Néhány nap mulva aztán megírta az említett tudostónak, hogy dr. *Pavly* a román királyné magántitkára, és hogy *Levy* Nachman, stefanesti rabbi is ott van munkatársai közt.

Kitűnt azonban, hogy a román királyné udvarán nem létezik semmiféle dr. *Pavly*, és hogy *Levy* Nachman rabbi sem ismeretes Stefanestiben, és így már kétséget sem szenvedett, hogy antiszemita csalók műve forgott fenn, melynek az volt célja, hogy kizsebeljék a zsidókat.

elvetették még a talmudot is és tisztán csak a bibliai szöveghez tértek vissza.

Nem volt akkor egyetlen jelentékeny és tekintélyes ember, a ki e jelenségek alapját, a kabbalát és a Szohart felismerte, vagy épen leleplezte volna.

Gyászos idő volt.

Sasportas Jakab (Afrikából származott, Amsterdamban, Londonban s legutóbb Hamburgban élt; sz. 1620-ban, megh. 1698-ban) bátor, kiméletlen férfi volt, kinek szavának a talmudi tudományosság nagy súlyt kölcsönzött; eleinte szenvedélyesen harezolt a messiási rajongás ellen, fáradságtalanul irt leveleket európai, ázsiai és afrikai községekbe és ezek vezetőihez, óva intve a durva csalásoktól és ezek következményeitől. De ő is be volt hálózva a kabbala fonalaiba és elismerte alapelveit.

Spinoza eloszlathatta volna a sűrű ködöt, de ő elfordult a zsidóságtól és törzsétől, sőt ellenséges indulattal viseltetett iránta, és közönyösen vagy kárörvendve szemlélte a zavarokat.

Sabbatai Zeviről és a messiási rajongásról egyes-
esen, vagy kerülő uton Alerxandriából Velenczébe, Livornóba és más olasz városokba érkeztek a hírek. Velenczében az ostobán hiszékeny *Zacut* Mozes kabbalista volt irányadó, ki együtt tanult egykor Spinozával Amsterdamból Lengyelországon át Palesztinába akart kivándorolni, de Velenczében feltartóztatták.

(Folytatás következik.)

Ez a terv azonban nem sikerült, mert hitrokaink nem mentek lépre, a mi aztán arra bírta a spekulánsokat, hogy nyiltabban lépjenek fel.

Most már nagyban híresztelték az antiszemita lapokban, hogy a Sulchan Aruch veszedelmes tartalmát fogják leleplezni, hogy minden igaz keresztény tartsa kötelességének a vállalat támogatását stb. Majd meg gyalázatos reklammal dicsőítették az érdeemes művet, és a vatikani sajtó rendes szokása szerint istápolta a spekulációt. Még olyan hazugságokra is vetemedtek, hogy Maruggot a zsidók meg akarták öletni és összeszurkáltatták.

Az összes antiszemita lapok felkapták ezeket a rabló historiákat és kizsákmányolták a zsidók elleni küzdelmükben. Egymást követték a reklamok és a Marugg-féle persze hamis Sulchan Aruch fordítás egyikévé lett a nemzetközi banda leghatalmasabb fegyvereinek.

Az »Osservatore Romano« Rómában, a »Reichsbote« Berlinben és a »Deutsches Volksblatt« Bécsben javában fujták a reklam trombitát, de mindezek daczára a nemes vállalatesütörtököt mondott. A zürichi bizományos czég ugyanis ujabban a következő értesítést küldte a könyvkereskedőkhöz:

»A Schulchan Aruch; a zsidóság rituale és lörvénykönyve cz. mi folytatása nem jelenbetik meg. Dr. Pavly János eltűnt és mitsem hallat magáról, és ennek következtében Marugg István baseli kiadó beszünetelte a további füzetek kiadását.

Ez az értesítés elég világosan mutatja, hogy mily szélhámos szövetkezet akarta lépre vezetni a közönséget; alapos a gyanu, hogy dr. Pavly János azonos a hirhedt Justus-Brimanussal; támogatja ezt a gyanút a Rohling pártfogása is, melyben a vállalatot részesítette.

Az egész ügy mindenesetre újabb adalék az antiszemita moral történetéhez.

Eljön a visszafizetés napja.

Kezdem azzal, hogy olvasóim elismerését már is kiérdemeltem, daczára annak, hogy a leirandó esetből mitsem tudnak még; kiérdemeltem egy pusztító keresztvonással, melyet épen most huztam a sűrű ákombákombra, és mely az olvasóra nézve azt jelenti, hogy — nem kap bevezetést.

Mire való is volna. A mit hosszaa kifejtettem hogy t. i. a legfantasztikusabb regényszerző maga az élet, hogy költő elméje soha össze, nem boronálja, mit gyakran egy kis véletlen hord össze: azt régen megirták már és nálamnál végtelenül szebben; és a ki nem olvasta, az tán nem egyszer tapasztalta, a mint tapasztaltam a napokban én, hogy a legmerészebb költő maga a való.

Nem, nem. Nem vetemedem ismét bevezetésre. Hisz a ki olvasásból ismeri meg esetemet, nem ért-

heti tán azt az alig elnyomható vágyat, hogy hozzá reflexiókat fűzzek, hogy, tudja Isten, mi mindent vetessen le belőle. De nem vágom utadat, nyájas olvasó; következtess, a mint neked tetszik.

Ime az eset.

Hegy csucsára kellett költözökdnöm, így rendeltek beteg, kis fiam kezelő orvosai. Áldott levegőjü Zugligetünk egyik lemeredekebb bérczén áll a bécsi világiállitásról ide szállított faház, hol enyéim számára lakást béreltem. Vadonban áll, kerítése sincs, de gazdag lombozatu vadgesztenye fák védően körülállják; elhal lélegzetünk, mig hozzá feljutunk, annál tisztább és annál üdébb levegőt lehelünk, ha fenn letelepedtünk, és dehogy sajnáljuk a hegymászás okozta, igaz, nem csekély fáradságot.

Az ozonterhes, páratlan levegő kimondhatatlan hatással van a fáradt testre; fris vérkeringést érzünk ereinkben és lelkünk, mintha villanyáram rázta volna fel a tespedésből, szabadon érzi magát, felülemelkedik bánaton, gondon, szárnyat nyer és csak boldogságot érez.

Dehogy élveznek ennyit a mélyen alattunk elterülő fényes nyaralók akói! hozzánk a jóságos természet szegődött és dúsan pótolja a ragyogást és kényelmet.

És tudja ezt a főváros nyári lakossága, mely, ha szabad napja van, megszámlálhatlan csapatokban rándul az erdőlepte hegyek közé, hol a világért sem elégednék meg az alantabb elterjedő virányokon való táborozással, hanem izzadva, lélekszakadva feligyekszik a magasabb területekre, hol árnyékos fasorok közt sűrű, virágos, illatos pázsiton henyeléssel, pajkos játékkal, vig éneklés és különféle mulatozás közt tölti el a kimondhatatlanul kellemes estével meghosszabított napot.

A ki ezt az örömet és boldogságot látja és szive fel nem tárul, és az ezrek örömének örvendeni nem tud: annak lelke kiszaradt, vagy az örömet meg nem érdemli.

Lám, az alant lakó gazdagok ezt sem élvezhetik,

De ha a kirándulók pajkossága, boldog fellélegzése örvendeztetni meg itt a szemlélő szivét, el nem marad a fájós résztvétel sem, mely az elemek haragjától utólért mulatozók látása szül. A zivatar e helyen korlátlan ur, a mennydörgés rettenesebb, a villámlás ijesztőbb, a szél hatalmasabb és a zápor vesztebb mint alant, és jaj annak, ki előle idejekorán nem menekült.

Vagy 80 lépésre fénne mlített, és a családom által lakott faházról vasárnapi kirándulók által rendszeren használt meredek ut vezet el; meredek ut, mely ördögöktől lakott, forrongó örvénynyé válik, ha zivatar ő zsarnoksága vette kezébe a kormányzást. A kik e helyet ismerik, őrizkednek attól, hogy ilyenkor feléje közeledjenek.

De épen ezt nem tudta az a férfi és nő, kik, egy-egy gyermeket vive karjaikon, a lefolyt hét utolsó estéjén, korbácsoltatva a záportól, a rettenetes utra kerültek. A faházból észre vettem a kinlódókat és hangosan kiáltottam felejük, hogy lakásomba térjenek, de, mert a faházat fák fedik, hangomat meg a zivatar tombolása nyomta el, mitsem látszottak észrevenni, és tovább haladtak a biztos veszedelem fe'é.

Rögtön utánok iramodtam, de nem akadályozhattam meg azt, hogy a nő, karján 6—7 éves leánykájával, el ne csusszék, és hogy a szakadó zápor, a dühöngő szél egy darabig magával ne ragadja, mire a férfi kétségbeesésében szintén földre ejtette a karján vitt vagy 8 éves fiút, a ki szintén egy darabig a hegyes köveken gurult alá; megelégedésemre azonban csakhamar konstatalhattuk, hogy nagyobb baj nem történt; nóm és eselédünk segítségével ugyanis, kik szintén az idegenek segítségére siettek, csakhamar felsegítettük a zivatartól szörnyen megtépett családot és pár perc múlva mind a négyen szobánkban voltak.

A családfő köszönetfélét akart mondani, de nóm és én, látva a bőrig átázott és tetőtől talpig besározott asszony és gyermekek reszketését, szóhoz sem engedték jutni; mindenek előtt a gyermekeket vetköztettük le, kiket, gyermek-ruha fölött nem rendelkezvén, száraz lepedőkbe göngyölítettünk és ágyba fektettünk; nóm azután az asszonyt szabadította meg hideglelésthozó öltönyétől és fris fehérneműjét és ruháját öltötte rá, mi közben én ugyanezt tettem a férfival, kin a hideglelésszerű reszketés csak most vett erőt, de a ki azért átöltözködés közben elmondta, hogy, egy, a fővárosban lakó rokonával egész a Jánoshegy tetéjén voltak, a honnan való visszatérésükkor hirtelen meglepte őket a zivatar, mely, maguk sem tudják hogyan, elválasztotta őket vezetőjüktől, ép úgy, mint nem adhatna számot arról sem, hogy idáig hogyan jöttek; engedtek úgy szólván a zápornak, mely magával ragadta őket lefelé, a hová ugyanis igyekeztek. Ő és családja különben vidékiek, még pedig Szabolcsmegyéből valók, neve és a i puszta birtokosa

A két név hallására reszketés fogott el engemet is, éreztem, hogy elhalványulok. A konyhában, hol e beszélgetés történt, lámpát még nem gyújtottak, csak a kályhában pattogott a frisen megrakott tűz, melynél vendégem melegedett. Nem vehette tehát észre a hatást, melyet a saját és birtokának neve reám gyakorolt. Kirohantam a még mindig patakokban ömlő esőbe, mi jól esett forró fejemnek és ami izgatottságomat némileg lehűtötte.

Visszatértem a szobába; nőmmel akartam beszélni. Itt észrevettem, hogy a felszedett két gyermek, kik ágyamban feküdtek, az ágy mellett álló éjjeli szekrényről, bizonyosan akaratlanul, bibliámat ledobták, felemeltem a szentkönyvet és visszatettem helyére,

de izgatottságom folytán oly ügyetlenül, hogy ismét a földre esett, mi alatt fel is lapozódott. Ismét felvettem a könyvet, melynek annyi időt szenteltem már életemből, mialatt szemem akaratom ellenére a felütött lapon tévelygett, hol bölcs Salamon Példabeszédeinek következő mondásán akadt meg: Im róév szónachó haachiléhu lechem stb. azaz: Ha éhes a te gyüölöd, etesd kenyeredből és ha szomjas, itasd vizedből.

Mit is tehettem mást. Az eső mindjokban szakadt, a két gyermek ágyamban elaludt, az asszony még mindig reszketve és nyakig betakarva, a nóm által készített forró téát szörpölte; feleségem különhen a vendégek számára meleg vacsorát készített a kályhán, mely mellett nagyokat bókolt neki a kedves férfitvendég. Gondolni sem lehetett rá, hogy elbocsássam őket, és szégyelni kezdtem saját magam előtt, hogy egy pillanatig másképen gondolkodtam.

Másképen gondolkodtam; — de el ne itétj azért, jószívü olvasó. Hitemre mondom, hogy azon az egy emberen kívül, nincs e földön senki, kit személyesen gyüölnek, vagy gyüöltem volna valaha. Sokat, nagyon sokat bántottak annak idején Nyiregyháza tájékán és drága emlékeként őrzöm Maurer Károly (ma már szívesen kiszakitaná ő is élte történetéből akkori működésének fekete lapját) és Mikecz József lapjainak egyes számaikat, hol, miután rám ruháztak volt már minden titlust, *undok békának* szólítottak, de ezen kívül egynéhány vasvillás ember meg is kergetett, és egy éjjelen meg is késeltek, de gyüölni azért, forrón, kiolthatatlanul, gyüölni változatlanul, hosszú éveken át, gyüölni határ nélkül, kimondhatatlanul, csak egy embert tudtam azokból a szomorú időkből, és ez az ember ott áll most az én ruhámban és fehérneműmben kályhám mellett, melyen vacsora készül számára, gyermekei az én ágyamban fekszenek, és beteg nejét nóm szeretettel ápolja!

Mondom, csak egy pillanatig vett rajtam erőt egy másik csunya gondolat, a miért ime vezeklek, midőn itt nyilvánosan megvallom, és vezekeltem már akkor is, midőn a gyüölött embert bőségesen megvendégeltem, sőt családom és én az idegeneknek — hisz betegek voltak! — átengedtük ágyainkat, szobánkat, hol reggelig kiheverték minden hajukat.

*

Aranyos reggelre ébredtünk. A fák kedves énekesei már hajnalban keltegettek, hogy megbámuljuk danájukat, a friss pázsitot, mely az éjjeli zivatar után milliárdnyi gyémántoktól csillámlott, a reggeli pirtól, a kelő naptól fényárban uszó távoli hegyeket . . . Szóval, szép volt, páratlanul szép, a természet, mely néhány óra előtt még dühöngött, tombolt. Kitágul ilyenkor a kebel és az ember el szereti dobni magától a salakot, szeretni óhajt csak és boldognak látni Isten minden teremtményét. — Nem, nem piritok rá övci, enyéim előtt, nem négyszem közt sem, — szólék ma-

gamban reggeli sétámon, — hát ha régen megbánta tetét, hát . . . de im' itt jönnek vendégeim, kikben alig lehetett felismerni a tegnapi nyomorult embereket; csupa jókedv, csupa öröm, csupa bámulat, csupa hála volt minden szavuk, midőn együtt a faház felé tartottunk.

A lakás előtt terített asztal állott, hol reggelire várt bennünket a drága háziasszony, ki egész boldognak érezte magát, hogy alkalma nyílt kétségbe esett emberekkel oly nagy jót tenni.

— Mondja csak kedves házigazdám, szolt reggeli közben vendégem, kegyetek előtt *nem zsidó lakott-e itten*, ki az ajtón felejtette szentháromságát?

— S ha így volna, szólék, nem jól érezte volna magát hajlékomban?

— Dehogy nem; — csakhogy a zsidónak még a helyét sem szeretem

— Van-e erre oka?

— Van, hogy ne volna!

— S mi az, ha szabad kérdezni?

— Hát azért, mert zsidó. Nem elég ez?

— Nem egészen.

— Mindjárt mondok egy példát, szolt tüzesen a szabolcsi földesur; látja, zsidó ember például soh'sem volna képes olyan cselekedetre, a minőt ön és kedves neje tegnap velünk elkövettek. Miért? mert zsidó.

— Ez nem bizonyos ugyan, szólék, de erre én is mondok önnek egy példát, melyre — és erről igenis biztosíthatom önt. — zsidó csakugyan nem volna képes.

Vendégem kissé meghökkent. Hogyan, szolt vontatva és leplezhetlen zavarral, *láu ön is zsidó?*

— Rögtön felvilágosítom; de most hadd emlékeztessenem előbbi szavaira. Séta közben arra kért, hogy mondjam meg, mivel hálálhatja meg — a mint ön mondá — ezt a nagy vendégszeretetet. Nos hát, meghálálhatja rögtön, mindössze annyit kérek, hogy hallgassa végig elmondandó történetkémet.

— Szivesem hallgatom akár estig

— Ne igérjen sokat, tartok tőle, hogy nem hallgat végig, pedig történetem csak néhány percet fog igénybe venni.

— Biztosítom, szolt némi daczczal az én vendégem hogy végig hallgatom, és hogy felelek is rá.

— Majd meglátjuk. Tehát kezdem történetemet.

1882-ben és 1883-ban sokat fordultam meg Szabolcs-megyében. Nem igen lehet annak nevet adni, mi üzött és nyugodni nem engedett, de érzem és tudom, hogy

— a mitől óvja Isten hazánkat — ha ma támadna oly fertelmes vád, mely felekezetem becsületét meghurczolná, sárba tiporná, ma is, mint akkor tanulmányaimat, itt hagynám családomat és elmennék a veszedelmes színtérre, hol a boszorkányüstöt felállították, a rágalmat és a hamis vádat főzik, gyurják, formába öntik és világgá eresztik. Ismerem felekezetem irodalmát,

mely anyaméhe lett más hatalmas két vallásnak, ismerem a zsidóságot, beléletét és gondolkozását, és mert ismerem, leirhatatlan, emésztő vágy vett erőt egész valómon, hogy leleplezzem a rút, pokoli csinál-mányt, hogy megmutassam nemzetemnek, melyet nem kevésbé forrón szeretek, mint felekezetemet, miszerint Izrael, mely törvényre, tiszta erkölcsre tanította az emberiséget, a világ első szabad fia, a polgárosodás első uttörője, ki örökön oktatta, évezredekben tartó megfesszítettést szenvedett át, ment az ocsmány vádtól, melyet lehet ráfogni, *mint hajdan ráfogóra*, de a melynek árnyéka sem volt való soha, és nem való ma sem. Ennek az eszmének szegődtem szolgálatába a vád első felhangzásától a törvényszék ítéleteig. Nemcsak a valót felderítő, a gonosz machinációt leleplező tudósításokkal, de a veszett játékba való egyenes belenyúlásával akartam szolgálatot tenni felekezetem igaz ügyének. Kilencz hónapon át sarkában voltam a vizsgálatnak és nem egy nagyfontosságú körülményre segitettem világot deríteni, mely a vád *csinált* voltát bizonyította. Ott jártam, hol a szövetségeten kívül más járni nem mert és a derék urak minden erőszakoskodása, gyűlölködése nem akadályozhatott meg abban, hogy nyomukat folyton kövessem, szövevényes utjaikat megvilágítsam. Nem egyszer vettem üldözőbe, midőn megjelentem ott, hol a társulatnak mélységesen titkos teendői voltak, de szerencsémre mindig ki tudtam kerülni poroszloik figyelmét, kik rendszeren akkor tették volna rám kezüket, midőn már a határon tul jártam. Így történt ez akkor is, midőn . . . helységet, értesülve, hogy a kisbirót elővezette-tesemre kiküldték, sietve ott kellett hagynom, ha mindjárt küszöbön volt is az est és vele egy zivatar, mely mennydörgéssel és villámlással már is jelentkezeti.

Kocsisom lelkiismeretét dupla lénunggal nyugtattam meg. de a ránk szakadó zápor meghiusította minden jóakarátát. Vagy egy órahosszáig haladhattunk, midőn a zivatar oly fordulatot vett, hogy a kocsis kijelentette: uram annyi pénze nincsen, hogy én ebben az időben még tovább hajtsak Istenkisértés lett volna szerinte, be nem térni a tanyára, melyet épen utba ejtettünk és melynek ispánját a kocsis ismerte. Belátam, hogy csakugyan lehetetlen tovább haladni; a zápor valóságos felhőszakadássá lett és a beállott éj oly sötét volt, hogy a feneketlené vált utat csak a sűrű villámlás világította meg egy-egy félelmetes pillanatra. Nem is emlékszem azóta hasonló zivatarra; ahhoz, melyet önök tegnap este átéltek, hasonlítani sem lehet. Betértünk hát a tanyára, hol a mogorva ispán elég emberségesen fogadott s nem tagadta meg azon kéresemet sem, hogy engedje, miszerint a zivatar elvonulását szobájában bevárjam. Csakhogy a zivatar, ha perczekre fel is hagyott, ismét és mindig nagyobb erővel megmegujult, úgy, hogy egészen fel kellett adnom a reményt, — már a kocsis vonakodásánál fogva is, —

hogy még azon az éjjelen tovább folytathassam utamat. Az ispan, kinek csak egy ágya volt, a béresgazdához ajánlott, ki ágyat vetett számomra, hová, miután ruhámat kifacsartam és a lóczára teritettem, le is feküdtem. Mondhatom, soha a pihenés jobban nem esett. Tán egynegyed óráig feküdhettem — az idő éjféltre járt, — midőn az ispan nagy riadalommal tört a szobába, hogy fel kell kelnem rögtön és ott kell hagynom a tanyát, mert ura semmi szín alatt nem engedi, hogy az ő határán belül megháljak.

— Ez lehetetlen, szólék, kimondhatatlan meglepetésben, hisz urát nem is ismerem, nem hogy valaha megbántottam volna, de különben is az embertelenség netovábbja volna, ilyen időben elüzni az utast a tanyából.

— Nem mondhatok mást, mint azt, hogy az ur kiviteti innen a béresekkal, ha jószántából azonnal nem távozik.

— Nem távozom, vitessen ki a béresekkel! Különben nem hiszek önnek; magától az urtól akarom hallani a parancsot, szemébe szeretnék nézni ilyen vadállatnak.

Maga az ur ép akkor lépett a kunyhóba De mi baja kérem? (vendégem ugyanis e szavaknál sápadtan felugrott helyéről) megígérte, hogy történetemet végig hallgatja, rögtön befejezem; most ugy sem mehet el, (vendégem úgy tett, mint ha ott akart volna hagyni) mert gyermekei még alusznak az én ágyamban.

Maga az ur tehát épen akkor lépett a kunyhóba, kezében korbács volt és háta mögött több vasvillás béres.

— Pusztul-e innen rögtön, disznó zsidaja! szólt felémelt korbácscsal felém jöve. — Láttam, hogy sujtani akar felém, de pillanat alatt homloka fölött tartottam a párnám alól előrántott forgópisztolyt, melyet az eszlári idők alatt folyton magamnál hordtam. Ugy érintsen meg azzal a korbácscsal, szólék, hogy a jövő pillanatban a halál fia.

A kényur meghátrált, ki is ment a szobából és az ámbitusból osztotta parancsait cselédjeinek.

— Hozzátok ki a ruháját és hurezoljátok ki az ebadta jakheczcét is, ha maga nem jön ki; ha 5 percz mulva még itt lesz, titeket korbácsollak meg helyette.

Szólt és távozott.

Künn még mindig szakadt az eső, zugott a vihar. Láttam, hogy a béresek tényleg kiviszik ruháimat; leugrottam az ágyról és utánok iramodtam; az egyik legény az udvar közepére vitte és ott sárba dobta az ugyis átázott ruhát. Ott kellett magamra öltetni sárvides ruhámat szakadó zápor mellett, a béresek hahotája közt, szuroksötét éjfélkor.

Kocsisom, kit előre kifizettem, nem volt rábirható, hogy a tanyáról tovább vigyen s így kényszerítve voltam félig öltözve gyalog hagyni ott a tanyát, **az ön tanyáját, uram!** pedig az idő még akkor is legalább

olyan rossz volt, mint tegnap este, mikor idehoztuk önöket, mikor ruháinkat öltöttük önökre.

Mikor kutyáitól kísérve az utra érkeztem, vissza kiáltottam önnek — hallotta, mert hangos szidalmakkal felelt rá, — hogy *eljön a visszafizetés napja*. És el is jött. Jót tehettem önnel és családjával tegnap, az nekem elég, a kölcsön vissza van fizetve, én ki vagyok békülve.

*

Kezet nyujtottam megszegyenített és tökéletesen megtört vendégemnek. Megsajnáltam, és bánni kezdtem tettemet; de minek is huzakodott elő ostoba antiszemitizmusával!

Bizonyára mint elkeseredett ellenség vált volna meg tőlem, ha nem kényszerült volna megvárni gyermekei ébredését és öltöztetését. Ez idő alatt az asszonyok, kik hamar megszerették egymást, megtettek mindent a támadtjégkéreg lerontására, mi tökéletesen sikerült nekik. Mig a gyermekek mindennel elkészültek, barát lett a két ellenségből, kik addig magyarárgatták egymásnak álláspontjukat, mig elkészült az ebéd, melytől csak el nem bocsájthatja az ember — barátjait. Ebéd alatt vendégemért emeltem poharamat, ki viszont a — »derék zsidókat« éltette.

El nem váltunk, mig vendégemnek meg nem ígértem, hogy ha Szabolcsban járok, felkeresem tanyáját, mert — és ezt ő mondotta — *kell, hogy eljőjön a visszafizetés napja!*

Szabolcsi Miksa.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **julius végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váczikörut 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1893 július 20) 5650 **Ab** hó (30 napos) 3-ika.
Hétfő 4-ike. Kedd 5-ike. Szerda 6-ika. Csütörtök 7-ike. Péntek 8-ika. Szombat 9-ike. Szabosz chazon. Hetiszidra: **D'vórim**.

Hazai hírek.

— **Rabbiválasztás.** S. A. Ujhely izr. anyahitközsége f. hó 13-án tartott választógyűlésén, mint előre jeleztük, *Weisz* Kálmán, gyulafehérvári rabbit választotta papjává. Gratulálunk a s. a. ujhelyi hitközségnek váfasztásához és gratulálunk a megválasztott jeles rabbinak új derék hitközségéhez. — Az ónodi izraelita hitközség *Ehrengruber* Mózeszt Paksról választotta rabbijává.

— **A pápai rabbiválasztó bizottság** eddig *Fürst* Zsigmond, a nagyszombati orthodox hitközség rabbiját és *Roib* M. A., az eperjesi orthodox rabbit hívta meg próbaszónoklatra, melyet ezek meg is tartottak. Mint értesülünk, meg lesz még hiva *Singer* S. Leo, rimaszombati rabbi is. — A pápai orthodox hitközség a hazai zsidó hitközségek egyik legnagyobbika, rabbija volt már 45 évvel ezelőtt: *Löw Lipót*. Legyen ezért szabad felhívni a hazafias érzésű bizottsági tagok figyelmét arra, miszerint igenis gondjuk legyen rá, hogy a megválasztandó pap *tudjon magyarul is*. Ez a legcsekélyebb, mit működésüktől elvárunk.

— **Zsidó algimnázium és ovoda.** A nyitrai izr. iskolaszék *Árpácssy* Imre elnök indítványára elhatározta, hogy zsidó algimnáziumot létesít. Indokolja ezt a határozatot az a körülmény, hogy a katolikus főgimnáziumban csak kevés zsidó növendéket vesznek fel, és ezeket is csak kegyelemből. Elhatározta a derék iskolaszék azt is, hogy, mivel interkonfesszionális kisdedőv hiányában a szegény zsidó szülők gyermekei teljesen előkészület nélkül és a nélkül, hogy magyarul értenének lépnek be a népiskolákba: az izr. nőegylet közvetítésével zsidó kisdedővöt nyit, melyben a növendékeket ingyen fogják felvenni.

— **A hercegprimás bibliaismerete.** Abban a szép beszédben, melyet Magyarország hercegprimása a magyar nemzet fenséges kedvence, József főherceg szépséges leánya esküvőjén tartott, a következő passzus is előfordul:

Ilyen tiszta legyen hercegséged és fenséged szeretete is és nem kételkedem benne. erős, szent a hitem, hogy így is lesz, hogy teljesedik fenséged házasságában, a mit a szentírás *Izsák* és *Rebeka* föl mond, hogy rövideknek, napoknak látszottak nekik az évek a szeretet nagysága miatt.

Szép, nagyon szép a hasonlat, csak az a baja, hogy a patriárchát, kiről a szentírás ezt elmondja, *nem Izsáknak* hívták, hanem *Jakobnak*, ki az elébbinek fia volt, és a »szép alaku és szép nézésű« leányzónak, ki iránt ily nagy szerelemre gyuladt az ő, *nem Rebeka* volt a neve, hanem *Rachel* —. Zsidó predikatorra, ki ilyenekben téved, azt szokták mondani, hogy — amhaarecz.

— **Dementált hymenhir.** Vesszük a következő kedves humorú levelet.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Az »Egyenlőség« mult heti számában azt olvastam, hogy megnősülök.

Ez a hír meglehetősen meglepett. Első pillanatban nagyon megörültem neki, mert — úgy mondják a nem-házások — szép dolog megházasodni. De aztán meglehetősen megdöbbentem.

— Hogyan? -- gondoltam magamban — hát én tudtomon kívül nősülök? Nem lehet ez.

Utána jártam a dolognak, és így sikeresült megtudnom, hogy az a boldog vőlegény, akiről oly lekötelező szeretetreméltósággal emlékezett meg az Ön becses lapja, nem is én vagyok, hanem testvéröcsém, Kálmán, az orvos.

Ámde amig ennek a nyomára jutottam, végig kellett örvidenem a vőlegénység kezdetének összes szokott kellemetességeit, már t. i. jóakaróimmal szemben, akik kegyesek voltak elhalmozni illetéktelen üdvözlésekkel, meg nem érdemelt kézsorításokkal, sőt — természetesen a férfirész — még indokolatlan ölelésekkel is.

Nem lévén képes az egyenkint való dementálásra, fogadják a szives gratulánsok ez uton helyreigazító hálás köszönetemet.

Azért pedig, hogy nem ő a gratulálandó, csöndes részvétet kér az, aki még mindig hű a legényemberek megbízhatlan status quo — községéhez;

szívélyesen üdvözlő

kézséges hive

Budapesten, 1890. július 15-én.

Dr. Szécsi Ferencz.

— **A nagykanizsai zsidó hitközség**, mint már régebben említettük, kétosztályu kereskedelmi tanodáját a modern igényeknek megfelelő háromosztályu kereskedelmi középiskolává változtatja, melynek végzett növendékei érettségi bizonyítványt kapnak és az egyéves önkéntesi jogot élvezhetik. Együttal az eddig hatosztályu elemi iskola felsőbb évfolyamai négyosztályu polgári iskolává egészítettnek ki, mely előkészítő intézete lesz a kereskedelmi iskolának.

— **Dr. Kunos Ignác**, kiváló fiatal orientálistánkat, ki, mint említettük, nem rég tartotta meg az egyetemen próbaelőadását, kinevezték az ozman-török nyelv és irodalom magántanárává. Tudományos egyetemünk valóban jeles erőt nyert a rokonszenves tudósban.

— **Gyászhir.** Sulyos csapás érte ismét a megyeri *Krausz* családot; még jóformán ki sem zöldült a fű domonyi *Brüll* Miksának, megyeri *Krausz* Mayer vejének sirján, és már újabb áldozatot követelt a halál. *Schwarz* Kálmáné, szül. *Krausz* Lina asszonyt, élete 51., házasságának 31. évében elhunyt és ezáltal gyászba döntötte a főváros több előkelő zsidó családját. A *Schwarz* és *Krausz* családon kívül az *Egger*, *Dalnoky*, *Fürst*, *Brüll*, *Basch*, *Wabrmann* és a (nagykanizsai) gelsei *Guttman* család is drága halottjukat siratják az elhunytban, ki hosszú szenvedés után szenderült jobb-életre. A halott hült tetemei e hó 20-án d. e. 9 órakor fognak a svábhegyi Braun-féle nyaralóból a pesti Berepési uti izr. temetőbe átvitetni, hol 1/2 11 órakor tartják meg a gyászszertartást.

— **Rimaszombatból** írják a következőket: Tekintetes Szerkesztő Ur! A tiszai ág. ev. egyházker. pénztári számadásainak átvizsgálása alkalmából *Péchy Tamás*, képviselőházi elnök, egyházker. főfelügyelő minőségben, és a nemrég megválasztott tiszai ev. püspök, *Zelenka Pál*: városunk vendégei voltak. Különböző küldöttségek tisztelegtek náluk. A helybeli izr. hitk. előljárósága *Singer S. Leo* főrabbi vezetése alatt jelent meg, úgy *Péchy Tamás*nál, mint a püspöknél. — A főrabbi üdvözlő beszédére Ő nméltósága igen meleg szavakban megköszönve a megtiszteltetést, kijelentette, mily jól esik lelkének az izr. pap üdvözlote, annyival is inkább, mert ő nem felekezetük szerint mérlegeli az embereket, hanem a szerint, hogy milyen hazafiak. *Zelenka Pál* püspököt is *Singer S. Leo* főrabbi üdvözölte a helybeli izr. hitk. nevében. *Zelenka Pál* püspök válaszában azt fejtegette, hogy paposkodásának 25 évén át mindig türelmet, egyetértést és felebaráti szeretetet hirdetett. Kérte a főrabbit, hogy tekintse barátjának. Délután 1 óra után 50 terítékű diszes közebed volt, melyen a főrabbi is jelen volt. A szebbnél szebb felköszöntők közül, mondhatni, *Singer S. Leo* főrabbinak *Péchyre* mondott nagyhatásu beszéde tűnt ki leginkább, meg is éljeneztek lelkesülten és kivétel nélkül siettek — az ő szódavizzel töltött poharával — kocczintani. Közvetlen azután a püspök mondott szép felköszöntőt *Singer S. Leo* főrabbihoz, mint a művelődés, magyarosítás lelkes apostolára, ki szívélyes modorával, lelkes beszédével, tiszta magyarságával, megnyeri mindenkinek rokonszenvét, tiszteletét és becsülését, jelét is adta volna nagybecsülésének azzal, hogy a főrabbi lakásán tiszteletét tette volna, ha sürgős elutazása ebbeli szándékában nem gátolná. Ilyen papra — ugymond — büszke lehet a közég; örömmel élteti a derék magyar hazafias rabbinst. A közebed után a magas vendégek igen barátságosan bucsuztak el a főrabbitól.

— **Szeged városának liberalizmusáról** tesz tanúságot utolsó közgyűlésének egyik határozata. Az ottani állami főreáliskolán megüresedett német-francia tanszékre a városi közművelődési bizottság javaslata folytán, melyhez a tanács is hozzájárult, a városi közgyűlés egyhangulag két zsidó tanárjelöltet választott *első* és *második* helyen. A jelöltek elseje *Bartos Fülöp*, a budapesti V. ker. főreáliskolai helyettes tanára, ki az orsz. izr. tanítóképző intézetben is tanult; második helyen van jelölve *Gaertner Henrik*, a nagyváradi állami főreáliskolai helyettes tanára.

— **Adományok.** A galgóczi zsidó templom restaurálása iránt megindított gyűjtések igen szép eredményre vezettek. legújabbán *Wallach Adolf* és *Antony* 5000 frtot küldtek Newyorkból; ugyancsak onnan küldtek 200 frtot *Wallach Samu* és *Nathan. Back József* Kairóból 100 frtot küldött.

— **Német alaposság.** Dr. *Kaysersling M.*, pesti rabbiról azt írja egy berlini zsidó hírlap, hogy megválasztották a magyar tud. akadémia tagjává. Ez egyszer azon-

ban nagyon elvetette a sulykot a német kollega, mert bizony soká lesz az még, mikor zsidó rabbit választ meg a mi épen nem fenomenalisan szabadelvű akadémiánk, még ha oly tudós is az a zsidó pap, mint a milyen dr. *Kaysersling*, akit igenis megválasztott tagjává a madridi spanyol akadémia, a hol ugylátszik jobban megbecsülik a mi tudósainkat, mint idehaza.

Külföldi hírek.

— **Schlesinger Lajos** hitrokonunkat, az osztrák jogászvilág egyik elsőrangú kapacitását, mint Prágából írják, megválasztották a cseh orsz. iskolatanács tagjává. *Schlesinger* tudvalevőleg tagja volt a cseh-német egyezség tervének megszerkesztésére kiküldött bizottságnak is. mely a monarchia másik államának legki magaslóbb politikai egyéniségeiből alakult.

— **Százezer dollárt adományozott** *Lewisohn Loránt*, newyorki bankár Hamburg városának, hogy ez összegben hajléktalanok rienhelyét létesítsen. A nemesszívü adakozó 1872-ben elhunyt édes atyja emlékére tette a nagyszerü alapítványt, melynek kezelésével a jótékonyágáról ismeretes *Lewisohn Sally*, *Wittmund A.* és *Gomperz H.* bizattak meg.

— **A Chowewe Zion** egyesület képviselői, kik sevuosz ünnepére Jeruzsalembe érkeztek, több heti ott-tartózkodás után távoztak. A küldöttség tagjai nagyban előmozdították a kolonizáció eszméjét. *Mobilerwer Samuel*, bialysteki rabbi nemcsak szóval működött a szent cél érdekében, hanem tettel is. Midőn a *Zichron Jakob* kolóniában egy szombaton a törához hívták 15000 frankot adományozott egy új telep céljaira,

— **Londonból** írják, hogy a *Kadima Association* és a *Chowewe-Zion* egyesületeknek, melyeket nemrég eastendi lengyel-orosz zsidók alapítottak, sikerült néhány előkelő westendi polgárt megnyerni terveiknek. A *Kadima* felnőtt hitrokonok erkölcsi neveltetését és oktatását célozza; legutóbbi *Goldschmid* kapitány elnöklete alatt tartott ülésében egy felnőtt külföldi zsidók számára létesítendő tanoda szükségét mondta ki — A *Chowewe Zion*nak jelenleg kiváló vendége van. *Zederbaum Sándor*, a *Hameliz* szerkesztője Pétervárról, ki egyike a palesztinai kolonizáció legbugzóbb hiveinek. Az egyesület egyik ülésében *Macoby* rabbi (Kaminicz oroszországi város volt maggidja) lelkes beszédben méltatta *Zederbaum* érdemeit. — Az egyesületnek már 700 tagja van, és legutóbb néhány előkelő hitrokonunk is belépett ezek sorába; *Sebag-Montefiore József* és *Arthur*, *Guedalla H.*, *Goldschmid* kapitány és *Bergheil J.* urak is tagjai.

— **Új szefardtemplom** épült Bukarestben. A közelgő roshasonó napján fogják felavatni. A templomot két éven át építették, és valóban díszére válik a községnek. A szefard községnek 3000 tagja van, kik közül többeknek nagy üzleteik és bankjaik vannak. Az új templomban a kántoron kívül két helyettesse, az énekkar és egy énektanító fognak működni.

— **A „more judaico“-eskü.** Az »Alliance Israelit« legújabb füzetében olvassuk a következőket: Az oly országokban, melyekben a zsidók polgári és politikai jogokban részesülnek a törvényszékek nem engedik meg többé a more judaico esküt, melyet régebben követelhettek a perlekedők zsidó ellenfeleiktől. Nemrég a jassyi törvényszék is megtagadta a felperes ama kérelmét, hogy alperes tegyen le more judaico esküt. Az illető végzés így hangzik: *Perez Josuah és Tikin H.* elleni ügyben tekintettel arra, hogy a polg. tkv. 239. §-a szerint az eskü a törvényszék előtt nyilvános ülésben teendő le, akár kereszténytől, akár más vallásútól követeltetik is, és tekintettel arra, hogy a 240. §-ban meg van állapítva az esküforma keresztények számára, mely a 251. §. szerint az esküre kötelezetteknek vallása szerint módosítható, világos, hogy az israeliták ép úgy esküsznek, mint más nem keresztények. tehát nem a zsinagógában, hanem a törvényszék előtt. Nincs bebizonyítva sehol, hogy a zsidót a törvényszék előtt letett eskü kevésbé kötné, mint az, melyet a templomban tesz le, s hogy vallása megengedné az ilyen eskü megszegését; 1844-ben Franciaország főbírja is kijelentette, hogy az »esküszöm« szó tökéletesen kötelezi a zsidókat. Ez okokból alpereseknek nem ítélt meg more judaico eskü, hanem a törvényszék előtt kell esküdniök a törvényes forma szerint.

— **Bonghi.** Az olasz kamara nagy lelkesedéssel fogadta el *Bonghi* ama indítványát, hogy szültsék fel a kormányt arra, hogy mindenképen segítsen elő egy oly bíróság létesítését, melynek feladata és hatásköre volna nemzetközi viszályok elbírálása. Ez az indítvány nemcsak Olaszországban, hanem az egész művelt világon a legnagyobb feltűnést keltette és a lapok magasztaló vezércikkeiben foglalkoztak *Bonghinak*, a nemzetek közti béke jeles apostolának indítványával. *Bonghira*, ki hitrokonunk, méltán lehet büszke az olasz zsidóság.

— **Zsidók Németországban.** A berlini Statistische Correspondenz szerint a német birodalom lakossága az 1871. decz. 1-től 1885. decz. 1-ig terjedő időközben felekezetek szerint a következő százalékarányban nőtt:

Állam.	Evang.	Rom.-kath.	Zsidó.
Német birodalom			
Ebből:	14.82	12.88	9.86
Poroszországban	13.74	16.35	12.58
Bajorhonban	13.50	10.82	5.99
Szászország	23.36	62.57	131.01
Württemberg	10.36	8.07	7.56
Baden	9.99	16.95	2.92
Elzasz-Lotharingia	15.60	2.01	—9.90

Látható, hogy a zsidóság épenséggel nem szaporodott annyira, mint az antiszemiták állítják, kik folyton hangoztatják a zsidók tömeges bevándorlásának rettenetes veszélyességét. Csak Szászországban volt a gyarapodás nagyobbserű, a mi annak tulajdonítható, hogy a

Drezdára és Lipesére vonatkozó letelepedési korlátozást csak ujabban szüntették meg: mi több, Elzasz-Lotharingiában még tetemes csökkenés is mutatkozik. Általában — tekintetbe véve a születések általi természetes szaporodást, — a *kivándorlók száma nagyobb volt a bevándorlokénál.* Az igaz, hogy kitérés miatt is csökkent a zsidók száma, mert 1882—1887. években csupán Poroszországban 1078 zsidó tért át az evang. vallásra és csak 59 evangélikus lett zsidóvá.

— **Insbruckban** az ottani egyetemen dr. *Löwit* Mórt kinevezték a gyógyászat *rendes* tanárává.

— **Lambert dandárparancsnok**, mint Párisból írják, előrehaladt kora miatt tartalékba lépett. Ez alkalommal kineveztetett a becsületrend főtisztjévé.

— **A berlini lövészünnepélyen** Washington képviselőjében sir *Wolf* Simon, hitrokonunk nyújtotta át a központi bizottságnak Washington díszérmét, melyet a város a lövészünnepély rendezőségének ajánlott fel. *Wolf* jó ideig amerikai főkonzul volt Kairóban és jelenleg előkelő helyet foglal el a B'ne B'risz rend kebelében.

— **Az Al-Hakikah** ezimen Alexandriában megjelent zsidó érdekű arab lapot, mint annak idején említettük, az egyiptomi kormány elnyomta, s daczára annak, hogy lord *Salisbury*, angol miniszterelnök, *Baring* kairói angol főkonzul és *Sassoon* Abdallah báró, a hírneves emberbarát, közbevetették magukat *Riza* basanál, most sem jelenhetik meg. Az egyiptomi kormány azonban e miatt nem vádolható antiszemizmussal, nem is bánja, ha a zsidóknak saját közlönyök vannak, de *nem szereti, ha ezek arab nyelven jelennek meg, úgy, hogy az arabok is olvashatják. Tart ugyanis tőle a kormány, hogy a liberális zsidó lapok felrúgnák az arabokat szellemi lelhargidjukból és arra ösztönöznék őket, hogy alkotmányos kormányformát követeljenek.* Ezért hát megtírják a francia, angol és olasz napilapokat, de a »*Vakajet Mizrie*« ezimü hivatalos közlönyön kívül alig tűr meg más arab lapot.

— **Éhség.** Abesziniában, az úgy nevezett falások közt, kik félig meddig hitrokonaink, daczára annak, hogy tavaly jó volt az aratás, most éh-inség uralkodik. *Menelik* negus ugyanis áprilisban meglátogatta *Semen* provinciáját, melyet leginkább e falások laknak; 120,000 ember volt kíséretében, és ezek ugyancsak tönkre ették a vidéket. A falásoknak sokat kell szenvedniök az abesziniaktól, kik gyakran üldözik őket és előszeretettel gyujtiák fel a szegény emberek templomait. A nagy éhség sokakat arra kényszerített, hogy a szomszédos provinciákban szolgálatba szegődjenek.

— **Newyorkból** írják a következőket: A *New-Yorker Staats-Zeitung* ezilket közölte *Rosenthal* Hermantól, a ki érdekes adatokat állított össze az orosz-lengyel zsidók bevándorlására vonatkozólag. Ezek szerint ez évben a bevándorlások csökkentek. Még 1887-88-ban havonta 1744, 888-89-ben 1331 és 1889-90-ben már csak havonta 1117 ily bevándorló érkezik

Amerikába. Rosenthal azt is állítja, hogy a bevándorlók minősége javult, a mennyiben most már több köztük a kézműves Különben is az orosz-lengyel zsidók a németek után a legjobb munkaerőt nyújtják; józanok, szorgalmasak, gyorsan alkalmazkodnak az adott viszonyokhoz, családi életük kifogéstan, gyermekeiket iskoláztatják. Egyedül a miatt nem rokonszenveznek velük, mert még mindig él bennük az a hajlam, hogy együtt lakjanak a gheztóban, de a német és amerikai zsidók majd leszoktatják őket erről is.

Jótékonyág. *Ladenburg* Henriette, Mannheim városának egyik legjótékonyabb hölgye, 65. születés napja alkalmával 25,000 márkával gyarapította a már régebben létesített *Ladenburg*-alapítványt. A tetemes összeget már átszarmasztatta a városi tanácshoz.

— **A börtönügyi kongresszuson**, melyet Szentpétervárhoz hívtak egybe, és mely nemzetközi jellegű, Franciaországot többek közt két hitrokonunk is képviseli. Ezek *Dreyfus* és *Strausz* Pál urak

— **Chafából** írják, hogy legközelebbre várják megjelenését annak a fermannak, mely a várost Damaszkussal egybekötő vasút építését fogja engedélyezni. Az új vasút az Izreel és a Beisan síkságokon haladna keresztül.

— **Az erfurti antiszemita pártgyűlés** gyászos véget ért; a birodalmi tanács antiszemita pártja, mely teljes négy tagot számlál, »testületileg« jelent meg, de kivülről alig volt 150 ember a teremben. Persze rettenetesen szidták a zsidókat és a ki *Zimmermann* főkolompóst meg nem éljenezte, azt el is verték. Értelmesebb, józanabb szónokok nem juthattak szóhoz.

— **Aszultán barátja.** Karlsbad egyik legérdekesebb fürdővendége, Abon-Bakiz herceg, Jahore szultánja elhagyta a várost és Szt.-Moritzba utazott. Az exotikus fejedelem benső barátságot kötött hitrokonunkkal, *Katz*, majnai frankfurti tekintélyes polgárral. A szultán gyakran látogatta meg a zsinagogát és elutazása előtt a zsidó jótékony egyesületeket megajándékozta. A zsidó körháznak 100 frtot a zsinagogának 200 frtot, a zsidó nőegyletnek 50 frtot adományozott.

— **Az orosz kormány áldozata.** *Bernstein* Mihály, cipézmester kilencz év előtt letelepedett *Lomzso* orosz-lengyelországi helységben, hol békeségben élt és sohasem jött összeütközésbe a hatóságokkal. Mult évben azonban egyszerre éj idején nála termett *Galiczin* vezérőrnagy 12 csendőrrel és házkutatást tartott nála, azzal vádolva a szerencsétlent, hogy osztrák kém. Daczára annak, hogy mitsem találtak nála, le tartóztatták, 8 napig fogva tartották, és aztán bilincsekbe verve szállították Varsóba, innen egy héttel később *Piotzkovba* és öt héttel utóbb, a nélkül, hogy fogsága oka felől felvilágosították volna, a határhoz szállították, hol elbocsátották. Nejét és két gyermekét is kiutasították; annyi időt sem hagytak nekik, hogy eladják holmijukat. — *Bernstein* most a közös külügyminiszterhez folyamodott, hogy hasson oda az orosz kormánynál, hogy neki kárpozlást nyutson.

Még egyszer a vácsi „Nyilatkozat“.

Tek. Szerkesztőség!

«Sire! sajnálom, hogy e pamfletet aláíraták Ön-
nel» egy hirhedett ultimátumra adott válasz eme első köztudomásu sorával válaszolok én is az «Egyenlőség» multheti számában közzétett »Magyarázat a nyilatkozatomhoz« czimű közleményre.

Nem hiszem, nem hihetem, hogy Váczy nagynevű rabbija írta légyen ama közleményt, végtelenül sajnálom csupán, hogy azt aláíraták vele. Eklatáns példával bebonyitandó, hogy mily megkülönböztetett tisztelettel és respektussal viseltetem Ullmann főrabbi ur iránt, én most is szoros tárgyilagossággal és lehető rövidséggel fogom megczáfolni az ottani felhozott meglepő állításokat.

1. Nem emlékezem arra, hogy Váczyon való tartózkodásom alatt a nyitrai állítólagos «pártharczok» még egy árva szóval is beszéd tárgyát képezték volna. Váczy nagynevű rabbijának akkor semmi nemű tudomása nem volt arról, hogy én egyáltalában ott voltam, nekem pedig még ma sincs semminemű tudomásom a «pártharczokról, mely az ottani rabbiválasztás körül történt» és valóban nagyon, de nagyon sajnós dolog az, hogy egy nagy és diszes hitközseg belügyei így eltorzítva tárgyalatnak a nagy közönség előtt.

2. Nem juthat eszembe az sem, hogy Ullmann rabbi ur nekem megmondta volna, hogy mily tartalmu levelet fog hozzám intézni, de arra igenis határozottan emlékszem, hogy én ismételtelen felkértem a rabbi urat, mutatná meg legalább nagyjában, hozzávetőlegesen a nekem szánt irat tartalmát, mert ha nem felelne meg az én czélomnak, hogy t. i. Nyitrán használhassam, akkor nem is kellene azt megírnia, mire ő mintegy indignálódva ekként válaszolt: »Kérem, ha én önnek egyszer megígérem, hogy olyan iratot fogok küldeni, melylyel ön teljesen meg lesz elégedve, akkor nyugodt lehet annak tartalma iránt; tán csak nem kételkedik az adott szavamban?»

Ami pedig a »merész fantáziát«, meg a »gyanúsítást« és a »merényletet« illeti, hat kérem, nálamnál sokkal kevésbé »merész fantáziájú« számbavehető emberek azon töprenkednek, hogy vajjon mi vihette Ullmann főrabbi urat arra, hogy »Nyilatkozatokat« meg »Magyarázatok« bocsásson világgá; tán az »Egyenlőség« 25-ik számában megjelent ártatlan közlemény? nem; mert hiszen már hetekkel annak megjelenése előtt juttatott egy hasontartalmu »Nyilatkozat«-ot egyenesen a nyitrai előjáróság kezeihez. Mások megint, jelosen azok, kik ismerik »Hattaráh«-im tartalmát, és ezek közé számítom az »Egyenlőség« tisztelt szerkesztőségét is, azt kérdik: a tbecei rabbi, kinek öt, országosan ismert nagy rabbitól van gyönyörű, formaszzerű, minden fentartás nélkül kiállított »Hattaráh«-ja — s ennyi tán csak elég

bárkinek és bármily községnek — vajjon hogy juthatott azon gondolatra, hogy azokhoz még egy iratot csatoljon, mely — no'már hogy is mondjam — a törökbecsei hitközségnek volt szánva? Csoda e, ha az ilyen kérdések tömkelegében a kevésbé merész fantaziájú ember is azon merész gondolatra jut, hogy bizony-bizony a vácsi világos «Nyilatkozat» és «Magyarázat»-oknak mégis csak sötét háttére lehet . . .

No de Vác nagynevű rabbija azt mondja, hogy »minden külső befolyástól menten egyesegyedül meggyőződése vezérelte őt mindenha» nem várható más egy olyan embertől, mint ő és én szívesen koncedálom azt; viszont ám ebben az egy esetben azon kéréssel fordulok hozzá, engedné meg, hogy közzé tehessem azt a héber levelet, melyet ő mintegy 8 hét előtt irt ez ügyben; abban részletesen, minden kétséget kizáróan el van mondva, hogy mitől aggódva, kitől és mitől félve lesz kénytelen nyilatkozni . . . Végül még csak egyet, s ezzel, tekintet nélkül az ezután még netán következő nyilatkozatra vagy magyarázatra, én e kínos polemiát részemről befejezettnak nyilvánítom.

Ullmann főrabbi ur, nála való tartozkodásom idejében, engem ismételten figyelmeztetett arra, hogy tekintettel a hazai zsidó viszonyokra egy »tőle nyert» Hattaráh» nekem orthodox községben s így Nyitrán is csak ártani fog, én erre azt válaszoltam, hogy olyan községben, hol a vácsi rabbi «Hattaráh»-ja nekem árthat, én sohasem akarok jutni. De bizony sajnálom most már, hogy nem vettem gondolóra az ő bölcse figyelmeztetését, de hát ki is gyaníthatta volna — még a legmerészebb fantáziával is — hogy a méltán nagyrabecsült rabbi oly szép iratát, ily különös «Nyilatkozat»-ok, no meg ilyen «Magyarázat»-ok fogják követni.

«Sire sajnálom, hogy e pamfletet aláírátták Önnel». Fogadja tek. szerkesztő ur, nagyrabecsülésem kifejezését Török-Becsén, 1890. július hóban.

Pollák Fülöp

ker. rabbi.

Pályázat.

A szolnoki izr. hitközség által rabbi, magyar hitszónoki, hittanári és anyakönyvvezetői állásra pályázat hirdettetik.

Évi fizetés 1200 frt, szabad lakás és szokásos mellékjövödelmek.

Budapesti szeminariumot végzett rabbik előbbségben részesülnek.

Az állomás f. évi szeptember hó 1-én lesz elfoglalandó.

Próbaszonóklatra csak a meghívottak jelenhetnek meg és az utiköltségek csakis a megválasztottnak fognak megtéríteni.

Kellően felszerelt pályázati kérvények f. év augusztus hó 1-ig a hitközség előljáróságához küldendők be.

Szolnokon, 1890. évi július hó 3-án.

Erdensohn Márton.

hitk. elnök.

Pályázat.

Pest-Vadkertben az orth. izr. hitközségnél üresedésbe jött tanítói állomás folyó év szeptember 1-én, évi 400 frt. rendes, ezenkívül a hetenkénti 7 órai külön vallástanítás és a hitközségi jegyzőségért 100 frtnyi mellékfizetéssel, betöltendő. Okleveles tanítók, kik a magyar, német és héberben alaposan tanítani képesek, kérvényeiket magyar és német nyelvben, az eddigi működésüket, vallásos magaviseletüket igazoló, és, a családi létszámot kitüntető okmányokkal felszerelve augusztus hó 1-éig alulírottához beküldhetik. Anyakönyvvezetési képesítéssel bírók és kiknek nejei női kézimunkát tanítani képesek, előnyben részesülnek, és mellékjövödelmekre számíthatnak. A véglegesítés 2 sikeres próbaév letelte után adatik meg.

Schwarz Ignác

hitközs. és iskolasz. elnök.

BOSKOVITZ SÁNDOR

(Budapest, V., Mária Valeria-utca 19)

bank-üzletének hatásköre következő üzletágakra terjed:

a) állampapírok, záloglevelek, részvények, sorsjegyek és pénznemüek

vétele és eladása.

b) Tőzsdei miveletek

eszközlése a budapesti, bécsi és külföldi tőzsdéken

c) Kölcsönök értékpapírokra

folyó számlában, valamint

kölcsönök közvetítése ingatlanokra.

d) Kihuzott sorsjegyek kifizetése. e) Szelvények beváltása.

f) Váltók és utalványok

beszedése. — Követelések behajtása. — Új szelvények felvétele.

Tanács és felvilágosítás

sorsjegyek és egyéb értékpapírok értéke, kihuzatása és amortizációja tekintetében.

Gyors és kuláns kiszolgálás.